

Robert Lafont
Five poems from *Dire*
Translated from Occitan by William Calin

Legenda de la joventa di peus ros

La jovènta di peus ros
e dis uelhs de coire vèrd
l'an getada dins la clastra
una nuech lisca d'ivèrn.
Dins lo vuege dau convènt
ela ausis un cant de vènt
e crida: sus li crestencs
sabe que l'aurassa confla
una luna de cuer saure
Pèr matar la votz de l'aura
i an tapadas lis aurelhas.
Pèr qu'oblidè son pantais
i an corduradas li cilhas.
L'an butada au fons d'un mèmbe
ont gingola lo remèmbe
dins lo freg de la preguiera.
Mai son pitre s'es dubèrt
e'spelida entre si sens
la flor cauda de son còr
tèn espoussat son encèn
tant de flaire e tant d'encèn
que l'aiganha a perlejat
sus li bards e qu'an gisclat
mila greus au fons de l'ombra
amb lo lum de son sang vèrd.

Boca seca e mans au cèu
i son li gardas vengudas.
E la jovènta èra nusa
cor sagnant entre li possas.
E li parets èran sebissas
d'ont rajava pèr cortina
sus sa tèsta quatre sèrps.
Sus li sèrps la luna saura
se conflava dins lo vènt.

Legend of the Girl with Red Hair

The girl with red hair
 and eyes of green copper
 they threw her into a cloister
 one smooth winter's night.
 In the emptiness of the convent
 she hears a song of wind
 and cries: I know that
 over the crests the hurricane swells
 a moon with sorrel hide.
 To tame the voice of the wind
 they plugged her ears.
 To make her forget the dream
 they sewed her eyelashes.
 They thrust her to the far end of the hall
 where memory moans
 in the coldness of prayer.
 But her bust opened
 and blooming between her breasts
 the hot flower of her heart
 grasps its powdery incense
 so much fragrance and incense
 that dew pearled
 on the flagstones and burst forth
 a thousand tendrils to the depths of darkness
 with the light of her green blood.

With mouth dry and hands raised to the sky
 the guards came.
 And the girl was naked
 her heart bleeding between her breasts.
 And the walls were hedges
 from which four snakes flowed
 as if a curtain onto her head.
 Above the snakes the sorrel moon
 swelled in the wind.

Segonda legenda de la meteissa drolla

La jovènta di peus doç
se clinèt a son bescaume
e moriá l'alèn dau jorn
sus li plècs de son reiaume.
Dins la poussa dis ensenhas
nèbla palla còrfalida
que radava sus la plana
quauqu'un sòna la manida
e se'n cor la filha sola
dins la nuech seca d'angoissa.
Fèra nuech camin ferrat
d'un terraire endemoniat
que lo cèu ambé si carris
i engrunava de dieus mòrts.
Castèus d'ombra castèus d'aur
massapans de vièlhi pecas
sus l'estrada sènsa luna
tot trestomba e tot s'endeca
l'aucelilha revoluma.
Mai s'aplanta la jovènta
sus la tepa d'un vièlh fluvi
ont marmusan de deluvis
que se nèga dins l'escur
lo dieu jove mau-segur
que sonava au clarebrun.
E la dròlla di peus doç
tornarà puèi au bescaume
pèr mirar l'alèn dau jorn
sus li plècs de son reiaume.

Second Legend of the Same Girl

The girl with soft hair
leaned over her balcony
and the breath of day died
on the folds of the kingdom.
In the powder of the constellations
pale swooning mist
that drifts over the plain
someone summoned the girl
and she fled alone
in the parched night of anguish.
Fierce night paved road
on a bewitched land
where the sky with his chariots
crushed dead gods.
Castles of shade castles of gold
caskets of old sins
on the moonless road
all tumbles down and all is corrupted
the little birds swirl.
But the girl stops
on the grass of an old river
where deluges murmur
when the insecure young god
who called out in the twilight
drowns in darkness.
And the girl with soft hair
will return to the balcony
to behold the breath of day
on the folds of the kingdom.

Cantata de la misèria dins Arle

A Teò Rigaud

Ròse Ròse roiga-terra
plueja plueja manja-cèu
nèbla nèbla banha-còr
misèria freja coma fanga
Aura d'aut mossega-serra
gèu gelat dagueja-nèu
cèu d'estam galeja-mòrt
misèria dura coma pèira.

Arle quichada coma un crit.

Bomba aguda creba-terra
flors d'encèndi enaura-cèu
vonve d'aut bacèla-còr
dolor duberta sus l'Autura.
Garba d'uelhs dançar di serras
gau-galin petar di lèus
eli negre nuech di mòrts
dolor sèns fe dolor sèns gaubi.

Arle crebada coma un uòu.

Sabèm nosautres coma es tèn dre
lo còs de l'òme dins la guerra.

Dròlle dròlle plora-astrada
òme preda de sofréncia
femna femna quicha-còr
solesa barri sèns torrilhas.
Vira vira la jornada
mentre soina la paciéncia
ombra lutz e mar sèns pòrt
agriòta de desiranças.

Arle malauta coma un mond.

Sabèm nosautres coma es lòn ga
nòstra carriera dins la fam.

Tu que cantas diga caraco
ton esperança d'agoléncia.

Cantata of the Misery in Arles

For Teò Rigaud

Rhone Rhone earth-gnawer
rain rain sky-devourer
mist mist heart-bather
misery cold like mud
south wind crest-eroder
frozen frost snow-stabber
pewter sky death-joker
misery hard like rock

Arles squeezed like a cry.

High-pitched bomb earth-smasher
flowers of fire sky-glorifier
buzzing from above heart-striker
pain opened on the Auture.
Bouquet of eyes dancing of crests
poppy bursting of lungs
black lily night of the dead
faithless pain formless pain.

Arles broken like an egg.

We know well how tender is
a man's body in war.

Child child fate-weeper
man prey of suffering
woman woman heart-bruise
loneliness rampart with no turrets.
Turn turn the day
while patience whimpers
darkness light and sea with no port
wild cherry of desires.

Arles ill like a world.

We know well how long is
our path in hunger.

You who sing tell gypsy
your hope of wild rose.

Lo caraco

Ou! Quau ne vòu de nòstri vetges
trenam lo solèu amb l'òdor
de l'aiga e nòstre còr es rege
avèm pas la fòrça d'un plor.
Quau nos balharà de dardenas
pèr comprar doas onças de pena?

Ou! quau vòu una banastada
de luna lisca a Montmajor
e d'ombra. Desnusam li fadas
sabèm pas lis us de l'amor.
Quau nos balharà de dardenas
pèr comprar doas onças de pena?

Voliàtz l'amor d'una caraco . . .
Anessiatz donc levar un rai
au solèu de la posaraca.
Una caraco ama jamai.
Quau nos balharà de dardenas
pèr comprar doas onças de pena?

Fasèm balar ors e monina
e siàtz curios de nòstres uelhs
avèm lo biais d'una robina
ont se miralha vòstra nuech.
Quau nos balharà de dardenas
pèr comprar doas onças de pena?

E vòstra saviesa caraco?

Vènga la jòia o la maganha
nosautres quora caminam
avèm de pès d'esteriganhas
toi li matins son un deman.
Quau nos balharà de dardenas
pèr comprar doas onças de pena?

De qu'es deman amic caraco?

Quau nos vèn parlar de vielhonge?
Viram coma una eternitat
muts e descauç papiers de monges
au vèntre un vòt de pauretat.

The Gypsy

Oh! Would you like our wicker baskets
we weave the sun with the fragrance
of water and our heart is hardened
we don't have the force of a tear.
Who will give us the money
to buy two pennies of sorrow?

Oh! Who would like a basket full
of smooth moon at Montmajour
and of darkness. We undress the fays
we know not the ways of love.
Who will give us the money
to buy two pennies of sorrow?

You wish for the love of a gypsy woman?
Then go snatch a ray
from the sun in the water wheel.
A gypsy woman never loves.
Who will give us the money
to buy two pennies of sorrow?

We make the bear and monkey dance
and you are curious about our eyes
we have them like a canal
where your night is mirrored.
Who will give us the money
to buy two pennies of sorrow?

And your wisdom gypsy?

Come joy or misery
when we are on the road
we have spiders' legs
all mornings are tomorrow.
Who will give us the money
to buy two pennies of sorrow?

What is tomorrow friend gypsy?

Who would speak to us of old age?
We go round like an eternity
mute and discolored like monks
in the belly a vow of poverty.

Ou! quau ne vòu de nòstri vetges
nos quitaretz la languison
de nòstri còrs dorquetas vuejas
amb la misèria seca au fons.
Quau nos balharà de dardenas
pèr comprar doas onças de pena?

Caraco que caraco es una estranha istòria
Nòia
ton pòble negre de trimards
fan de sòmis d'aiga
que s'enfusan entre li dets.
Nòia
ton pòble nus e mai bragard
amb de bortolaiga
còson la luna au topinet.
Caraco que caraco eli vènon en òdi
mouson l'esfrai di galiniers
tòrçon lo còu i miugraniers.

E vòstri caracos òmes blancs?

Vincèns Van Gogh vengut en Arle
vèn s'embarrar a Sant-Romie.
I a una pena sus lo mond
vira e crema coma un solèu.
I a una pena dintre l'èime
e lo cèu es una vouta
tant dessús coma dessota.
Vincèns Van Gogh t'aviàm bandit
dau terraire de nòstris uelhs
mai pintas la còma dau roge
e lo mond vira a ton entorn.
Fegondas la carn de la nuech
amb lo verd de l'innocència
e la man mòrta de l'espèr
clava la cleda de l'angoissa.

Solèu uelh sènsa parpèlas
torres torres de dolor
cèndre cèndre vènt-terrau
misèria d'òmes sènsa raras
Ròse Ròse mòrt di velas
cèu d'encèndi crema-jorn

Oh! Who would like our wicker baskets
You leave us the nostalgia
of our hearts empty jugs
with arid misery at the bottom.
Who will give us the money to
buy two pennies of sorrow?

Gypsy or not it's a strange tale
Little girl
your black people of migrants
dream dreams of water
that slip through one's fingers.
Little girl
your naked and braggart people
with purslane
cook the moon in a little earthenware jug.
Gypsy or not they come to be hated
they draw forth the fear of poultry-mongers
they wring the neck of pomegranate trees.

And your white gypsies?

Vincent Van Gogh having come to Arles
shuts himself away at Saint-Rémy.
There is a sorrow over the world
turns and burns like a sun.
There is a sorrow in the soul
and the sky is a vault
overhead as well as underneath.
Vincent Van Gogh we chased you away
from the homeland of our eyes
yet you paint hair red
and the world revolves around you.
You sowed the flesh of the night
with the green of innocence
and hope's dead hand
locks up the paddock of anguish.

Sun eye with no lids
towers towers of pain
ashes ashes north wind
misery of men with no borders
Rhone Rhone death of sails
sky of fire day-burner

Camarga flaca plana Crau
sèrp de dobtança sèrp de l'ombra.

Arlé carbon dau clarebrun.

De qué parlatz de la misèria?
Au clarebrun la vila es freja
e d'Arabs i viran sèns fe.
—Sabèm nosautres coma aissejan
en estrifant l'onda e la vida
li batèus que vènon d'Argier
bressats di votz de la paciència.
Arquipèus negres barrutlaires
coneissèm pas la poèsia
que pèr nos engardar dau languì
li pesolhs nos tènon companha
di còstas mòros fins Marselha.

Mòro Mòro ta cançon
es estranha dins lo terraire.
—Arlatenc nòstra misèria
es estranha en tot país.

Lo mòro vielh

Lo ris es bas e vèn dins l'aiga
solèu corona de mi lombs
lo ris es bas e vèn dins l'aiga
ai l'idèa qu'es coma un plomb.

Li mistèris dau capitau
aiga ponhaus de freg subtila
li mistèris dau capitau
fan d'aur ambé la bauca umila.

Lo Capitau es una Mèca
que sols i van li tres pèr cènt
lo Capitau es una Mèca
lassiera luna dins la mènt.

Luna redona sus lo ris
veses dins ieu coma dins l'aiga
luna redona sus lo ris
siám pèr noirir una erba vaiga.

Camargue limp plain Crau
snake of doubt snake of the shadow.

Arles charcoal of the twilight.

What do you say about misery?
At twilight the city is cold
and Arabs wander about with no faith.
— We know well how
the boats that come from Algiers
rocked by voices of patience
moan ripping apart the waves and life.
Black archipelagos adrift
we know not the poetry
that could protect us from languor
lice keep us company
from the moorish coasts to Marseille.

Moor Moor your song
is foreign to our land.
—Man of Arles our misery
is foreign to all lands.

The Old Moor

The rice low down grows in water
sun crown of my back
the rice low down grows in water
my thought is like lead.

The mysteries of capital
subtle water dagger of cold
the mysteries of capital
turn the humble weed into gold.

Capital is a Mecca
only the three percent go there
Capital is a Mecca
Weariness moon in the mind.

Round moon over the rice field
you see into me as into water
round moon over the rice field
we nourish a sluggish weed.

E morirem devèrs la Mèca
virats pregant lo Capitau
e morirem devèrs la Mèca
virats misèria solèu rauc.

Ai! li camins de Cabilia
miran dançar l'ombra dis euses...

Ai! Mòro vièlh una legènda...

Legènda que legènda avèm fam de la vida
sus la levada en letania
menam d'ombras que son pas d'òmes
a caminar sus lo tremont.

Ome òme preda d'òmes
la vergonha es dins lo vènt
e lo verme dins lo fruch
misèria vida empalunada
ràbia flors celèstre còma
d'espèrs glòria de l'Oriènt
confla nuech deman alut
misèria prens coma una taura.

Capitala di nuechs fegondas.

Li caminòus de Cabilia
lis andanas di Segonaus
sabon lo mistèri de l'aiga
sabon lo greu e sabon l'òme.
Mòro deman es causa doça
coma candèla dins la nuech.
Detràs la fam e li mitralhas
l'èime es tan grand pèr abraçar
lo pensament e la foliá.
L'èime es tan grand coma lo cièri
redon parier que la rason
e l'uelh. E l'èime es de nosautres.
Darrier la fam e li mitralhas
son li terraires de la Patz
la Patz de sòmi e d'archimbèla
pèr pesar tot lo ris dau mond.
Ome òme òme òme...

Arle levada Arle torres.

And we will die facing Mecca
turned praying to Capital
and we will die facing Mecca
turned misery raucous sun.

Oh! The roads of Kabilia
behold the shade of holm oaks dancing...

Oh! old Moor a legend...

Legend or not we hunger for life
on the levee in litany
we direct shades that are not men
to head for the setting sun.

Man man prey of men
shame is in the wind
and worm in the fruit
misery life made a swamp
madness flowers open-air hair
glory of the East of our hopes
swollen night winged tomorrow
misery in calf as if a heifer.

Capital of fertile nights.

The little paths of Kabilia
the paths of Ségonnaux
know the mystery of water
know the seed and know the man.
Moor tomorrow is sweet
like a candle in the night.
Beyond hunger and pennies
the spirit is so great as to embrace
worry and madness.
The spirit is as great as the Arena
round like reason
and the eye. And the spirit is ours.
Beyond hunger and pennies
are the lands of Peace
the Peace of our dreams and of a scale
to weigh all the rice in the world.
Man man man man...

Arles raised high Arles towers.